

NİSAN AYI ENFLASYONU VE GÖRÜNÜM**I. GENEL DEĞERLENDİRME**

1. Nisan ayı fiyat artış oranları TEFE ve TÜFE’de sırasıyla yüzde 1,8 ve yüzde 2,1 olarak gerçekleşmiştir. Aylık artışların 2002 yılı Nisan ayı düzeyinde gerçekleşmesiyle TEFE ve TÜFE’nin yıllık artış oranları önemli ölçüde değişmemiş, sırasıyla yüzde 35,1 ve yüzde 29,5 olarak gerçekleşmiştir. Mevsimsellikten arındırılmış artış oranları, TEFE ve TÜFE’de sırasıyla yüzde 1,5 ve yüzde 1,7 olmuştur.

2. Şubat ayı enflasyonunda ham petrol fiyatları ve Ocak ayındaki hızlı döviz kuru artışlarının yarattığı maliyet yönlü etkiler ile gıda fiyatlarındaki yükseliş belirleyici olmuştur. Mart ayında ise gıda fiyatlarındaki olumsuz gelişmeler devam etmiş, maliyet yönlü baskının azaldığı gözlenmiştir. Bu gelişmelere karşılık, Nisan ayında, uluslararası ham petrol fiyatlarında ve kurlarda gözlenen gerilemeyle söz konusu maliyet yönlü baskılar da tersine dönmüştür.

3. TEFE’de fiyat artışlarının büyük ölçüde tarım sektöründen kaynaklandığı, tarım sektörü dışarıda bırakıldığında ise TEFE’nin Mart ayına göre artmadığı gözlenmektedir. Gıda dışı TÜFE ise aylık olarak yüzde 2,1 oranında artmıştır. Genel TEFE ve TÜFE artışları geçen yıl Nisan ayı düzeylerinde olmakla birlikte, tarım dışı TEFE ve gıda dışı TÜFE artış oranlarının geçen yılın Nisan ayına göre düştüğü görülmektedir. Böylelikle, yıllık bazda artış oranları, tarım dışı TEFE’de yüzde 32,8’e, gıda dışı TÜFE’de ise yüzde 29,3’e gerilemiştir (Tablo 1).

Tablo 1: Genel TÜFE, TEFE ve Alt Kalemler

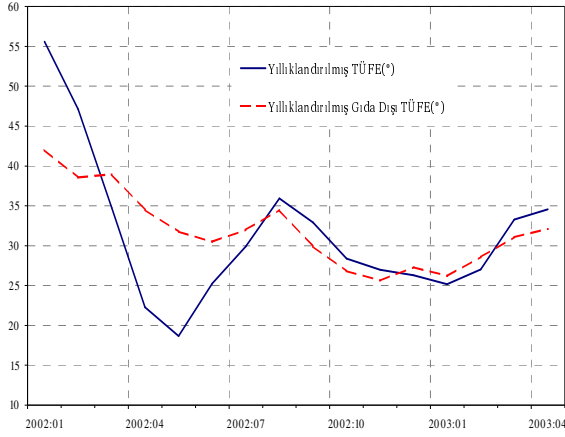
	Yıllık % Değişim		Aylık % Değişim			
	2002 Nisan	2003 Nisan	2003 Şubat	2003 Mart	2002 Nisan	2003 Nisan
TÜFE	52,7	29,5	2,3	3,1	2,1	2,1
Mallar	59,3	29,4	2,5	3,3	2,4	2,5
Hizmetler	40,9	29,7	1,8	2,7	1,3	1,3
Gıda Dışı	48,9	29,3	1,5	1,5	2,5	2,1
Gıda	65,8	30,0	4,8	8,2	0,7	1,9
TEFE	58,0	35,1	3,1	3,2	1,8	1,8
Kamu	52,7	37,7	3,8	1,9	2,4	-1,2
Özel	60,1	34,1	2,9	3,7	1,6	2,9
Kamu İmalat	51,4	43,2	4,1	1,8	2,2	-0,9
Özel İmalat	55,6	29,4	1,5	1,6	1,9	0,7
Tarım	69,3	42,1	5,6	7,8	1,0	7,2
Tarım Dışı	54,6	32,8	2,4	1,8	2,1	0,0
Tarım ve Enerji Dışı	54,2	33,9	2,5	1,8	2,1	0,0

Kaynak: TCMB, DİE.

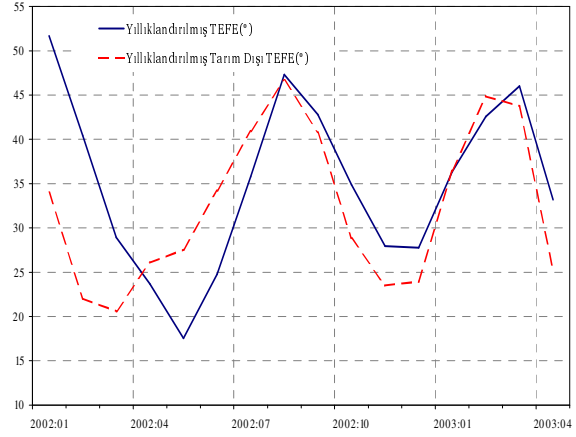
4. Mevsimsellikten arındırılmış enflasyonun son üç aydaki ortalaması TEFE’de yüzde 2,4 TÜFE’de ise yüzde 2,5 olmuştur. Söz konusu ortalama oranlar yıllık bazda sırasıyla yüzde 33,2 ve yüzde 34,5’e karşılık gelmektedir. Aynı dönemde, söz konusu büyüklükler aylık olarak tarım dışı TEFE’de yüzde 1,9 gıda dışı TÜFE’de ise yüzde 2,3 olmuştur. Bu artışlar yıllık olarak, tarım dışı TEFE’de yüzde 25,3’e, gıda dışı TÜFE’de ise yüzde 32,1’e karşılık gelmektedir (Grafik 1).

Grafik 1: Yıllık Yüzde Değişim ve Üç Aylık Hareketli Ortalamalar

TÜFE ve Gıda Dışı TÜFE

TEFE ve Tarım Dışı TEFE

(*) Üç Aylık Hareketli Ortalama (Yıllıklandırılmış, Mevsimsel Düzeltme Yapılmış)

Kaynak: TCMB, DİE

Tüketici Fiyatlarındaki Gelişmeler

5. Nisan ayında, TÜFE enflasyonu yüzde 2,1 ile beklendiğin altında kalmıştır. TÜFE’de, yüzde 2,1’lik artışın 1 puanı yeni sezonun açılması ile artan giyim grubu fiyatlarından kaynaklanmıştır.

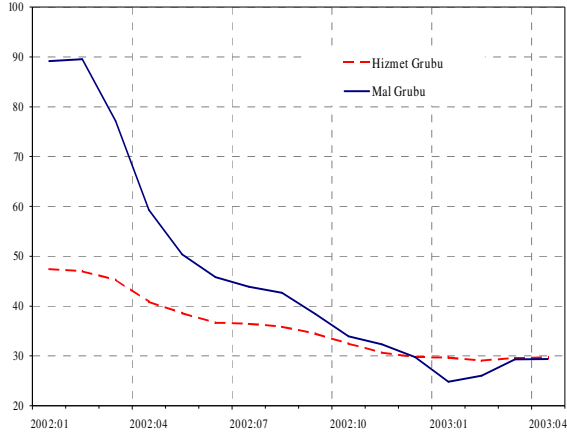
6. Mal grubu fiyat artışı giyim grubundaki fiyat artışının etkisiyle yüzde 2,5 oranında gerçekleşmiştir. Hizmet grubunda ise fiyat artışları, kira grubu fiyatlarındaki sınırlı yükselişin etkisiyle yüzde 1,3 oranında kalmıştır. Mevsimsellikten arındırılmış veriler incelendiğinde hizmet grubunda fiyat artışının yüzde 2,0 mal grubunda ise yüzde 1,5 oranında gerçekleştiği gözlenmektedir. Böylelikle, her iki grupta fiyat artış oranı son iki aya göre önemli oranda yavaşlamıştır. Yıllık fiyat artışları Nisan ayı itibariyle, mal grubunda yüzde 29,4, hizmet grubunda ise yüzde 29,7 olarak gerçekleşmiştir (Grafik 2).

7. TÜFE’nin alt grupları incelendiğinde, gıda grubu fiyat yükselişlerinin tarım fiyatlarındaki yüksek oranlı artışların devam etmesine rağmen sınırlı düzeyde kaldığı görülmektedir. Bunun yanında, konut grubu fiyatları da Nisan ayı enflasyonunu sınırlandıran bir diğer önemli faktör olmuş, konut grubu fiyatları yüzde 0,6 ile 1994-2003 dönemindeki en düşük aylık artışı göstermiştir. Söz konusu gelişmede, kira artış oranının Nisan ayında yüzde 1,1 ile tarihsel olarak oldukça düşük bir düzeyde kalması ve akaryakıt ürünleri fiyatlarının gerilemesi ile konut ısınma maliyetlerinin düşmesi etkili olmuştur.

8. Elektrikli-elektriksiz ev aletleri, özel ulaşım araçları ve eğlence kültür araçlarından oluşan dayanıklı tüketim malları grubunda fiyat artışları Nisan ayında yüzde 3,9 olmuştur. Bu grubun fiyatlarında görece bir hızlanma görülmekle beraber, yüzde 7,1 olan ilk dört aylık birikimli artış oranının geçtiğimiz yılların aynı dönemleri ile karşılaştırıldığında hala çok düşük bir seviyede olduğu görülmektedir. Dayanıklı tüketim malları fiyatlarındaki söz konusu hızlanmanın önemli nedenlerinden bir tanesinin de geçtiğimiz aylarda gerçekleşen kur artışının gecikmeli etkisi olduğu düşünülmektedir.

Grafik 2: Mal Grubu ve Hizmet Grubu Fiyatları

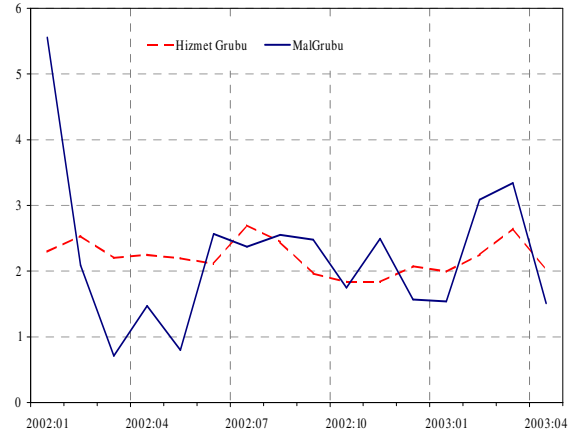
Yıllık Yüzde Değişim

Kaynak: TCMB, DİE.

*Mevsimsellikten arındırma işleminde TRAMO/SEATS yöntemi kullanılmıştır.

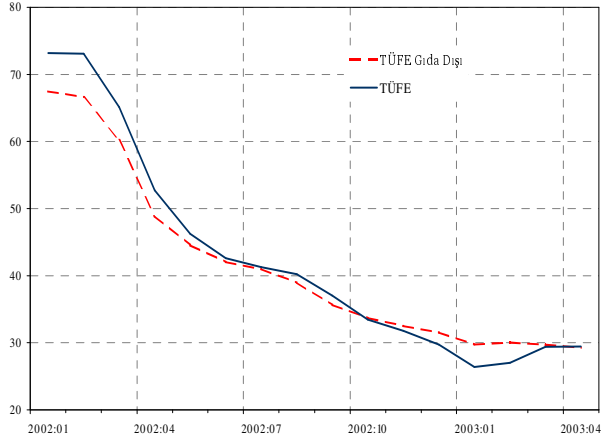
**Aylık Yüzde Değişim
(Mevsimsellikten Arındırılmış)***

9. Mevsimsellikten arındırılmış TÜFE artış oranı yüzde 1,7 ile 2003 yılında Ocak ayından sonra en düşük seviyede gerçekleşmiştir. Söz konusu gelişmede, mevsimsellikten arındırılmış gıda fiyat artış oranının Mart ayındaki yüzde 6,1 düzeyinden yüzde 0,5'e gerilemesi ve gıda dışı TÜFE artışının son iki aya göre önemli ölçüde yavaşlaması önemli rol oynamıştır (Grafik 3).

Grafik 3: TÜFE ve Gıda Dışı TÜFE

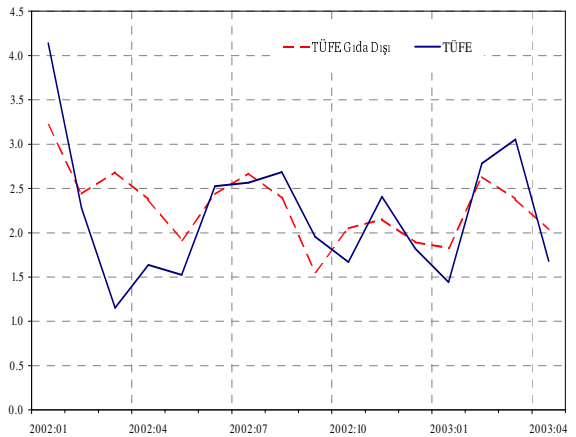
Yıllık Yüzde Değişim

Kaynak: TCMB, DİE.

*Mevsimsellikten arındırma işleminde TRAMO/SEATS yöntemi kullanılmıştır.

**Aylık Yüzde Değişim
(Mevsimsellikten Arındırılmış)***

Toptan Eşya Fiyatlarındaki Gelişmeler

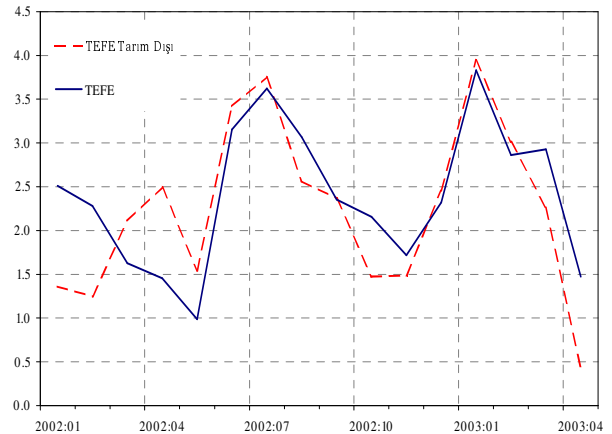
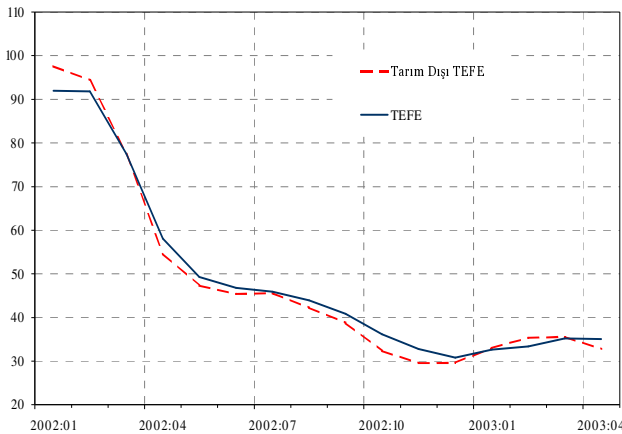
10. Nisan ayında TEFE aylık artış oranı, Mart ayına göre 1,4 puan gerileyerek yüzde 1,8 düzeyinde kalmıştır. Mevsimsellikten arındırılmış TEFE artış oranının da Mart ayına göre 1,5 puan gerilediği ve yüzde 1,5 seviyesinde gerçekleştiği görülmektedir. Nisan ayında TEFE'deki yüzde 1,8'lik artış oranına tarım sektörü katkısı 1,8 puan, imalat sanayi sektörünün katkısı 0,1 puan, madencilik sektörünün katkısı ise -0,1 puan olmuştur. Böylelikle, Nisan ayındaki TEFE artış oranında tarım sektöründeki fiyat artışları belirleyici olmuştur.

11. Nisan ayında, tarım sektörü fiyat artış oranı, Mart ayı gerçekleşmesinin 0,6 puan altında yüzde 7,2 seviyesinde gerçekleşmiştir. Böylelikle tarım fiyatları ilk dört ayda birikimli olarak yüzde 31,5 oranında artmıştır. Söz konusu yüksek artış oranlarının, önümüzdeki aylarda yaz mevsiminin taze sebze ve meyve fiyatlarını olumlu etkilemesi ile birlikte yavaşlayacağı tahmin edilmektedir. Tarım fiyat artış oranlarındaki yükseliş eğilimi mevsimsellikten arındırılmış verilerde de gözlenmektedir: mevsimsel etkilerden arındırılmış tarım fiyatları artış oranı Mart ayına göre 0,6 puan artarak yüzde 5'e yükselmiştir. Tarım sektörü fiyatlarındaki yüksek oranlı artışlara karşılık, tarım dışı TEFE'nin aylık artış oranının Ocak ayından itibaren gerilediği görülmektedir (Grafik 4).

12. Ocak ayında imalat sanayi fiyatları aylık artış oranındaki yükseliş, büyük ölçüde uluslararası ham petrol fiyatlarındaki gelişmelerin petrol ürünleri imalatı sektörüne yansması ile hızlanan kamu imalat sanayi fiyatlarından kaynaklanmıştır. Buna karşılık, takip eden dönemde kamu imalat sanayi fiyat artış oranları azalmıştır. Irak savaşının sona ermesinin ardından uluslararası ham petrol fiyatlarında ve kurda gözlenen istikrarlı seyir, Nisan ayında kamu imalat sanayi fiyat artış oranını yüzde -0,9 düzeyine düşürmüştür. Böylelikle, kamu imalat sanayi fiyatlarının yıllık artış oranı Mart ayı değeri olan yüzde 47,6'dan yüzde 43,2'ye gerilemiştir.

13. Özel imalat sanayi fiyat artış oranı piyasa beklentilerinin altında yüzde 0,7 düzeyinde gerçekleşmiştir. Söz konusu düzeyin sınırlı kalmasında, uluslararası ham petrol fiyat ve kur kaynaklı maliyet yönlü bir baskının olmaması etkili olmuştur. Yıllık bazda, özel imalat sanayi fiyat artış oranının Mart ayı değeri olan yüzde 30,9'dan yüzde 29,4'e gerilediği gözlenmektedir.

Grafik 4: TEFE ve Tarım Dışı TEFE
Yıllık Yüzde Değişim **Aylık Yüzde Değişim**
(Mevsimsellikten Arındırılmış)*

Kaynak: TCMB, DİE

*Mevsimsellikten arındırma işleminde TRAMO/SEATS yöntemi kullanılmıştır.

14. Nisan ayında enerji fiyatları yüzde 0,4 oranında azalmıştır. 2003 yılında enerji sektöründeki birikimli artış yüzde 1,8 ile yüzde 14,4'lük birikimli TEFE artışının oldukça gerisinde kalmıştır. Yıllık bazda artışlar, su fiyatlarında yüzde 34,8, elektrik ve doğalgaz fiyatlarında ise yüzde 11,5 düzeyinde gerçekleşmiştir.

III. GÖRÜNÜM

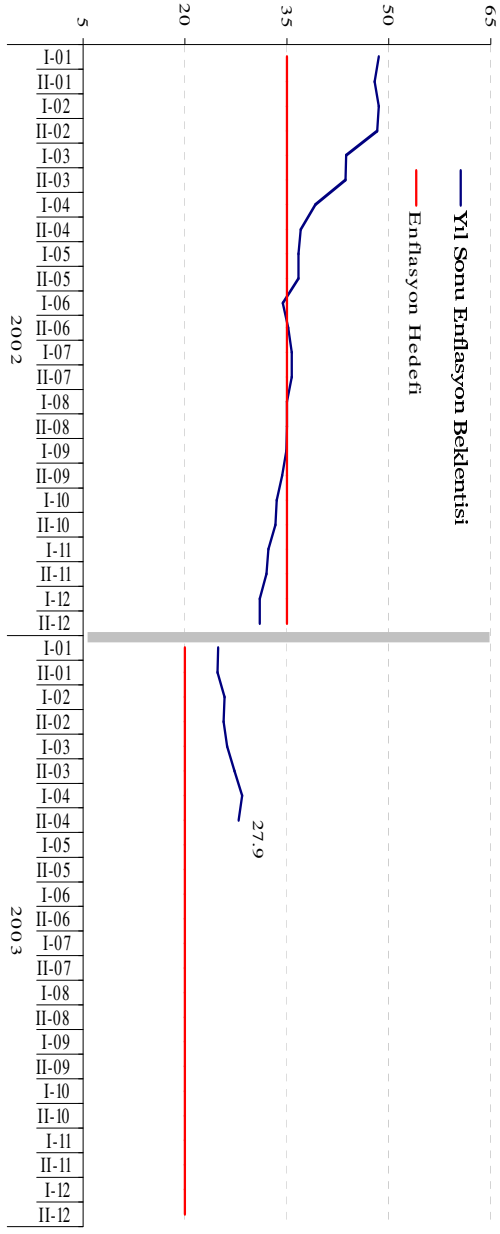
15. Mart ayı enflasyonunda, gıda fiyatlarındaki olumsuz gelişmelerin devam etmesinin yanı sıra maliyet yönlü baskıların azalması belirleyici olmuştur. Nisan ayında ise, Irak Savaşı'nın beklenenden erken sona ermesi ve IMF'nin 4. gözden geçirme çalışmalarının tamamlanmasıyla döviz kurlarında gerileme gözlenmiş, ve petrol fiyatlarındaki düşüşle birlikte 2003 yılı başından itibaren enflasyon üzerinde etkili olan maliyet yönlü baskılar etkisini yitirmiştir.

16. Şubat ve Mart aylarındaki "Enflasyon ve Görünüm" başlıklı duyurularımızda enflasyondaki yükselişte baz etkisinin de etkili olduğunu, 2003 Haziran ayından itibaren bu etkinin ortadan kalkacağını ve Irak savaşına bağlı olarak meydana gelen "olağanüstü" gelişmelerin sona ermesi durumunda enflasyonun tekrar düşüş eğilimine gireceğini belirtmiştik. Nitekim, 2003 yılı Şubat ayından itibaren yükselişe geçen yıllık enflasyonun Nisan ayında durakladığı görülmektedir.

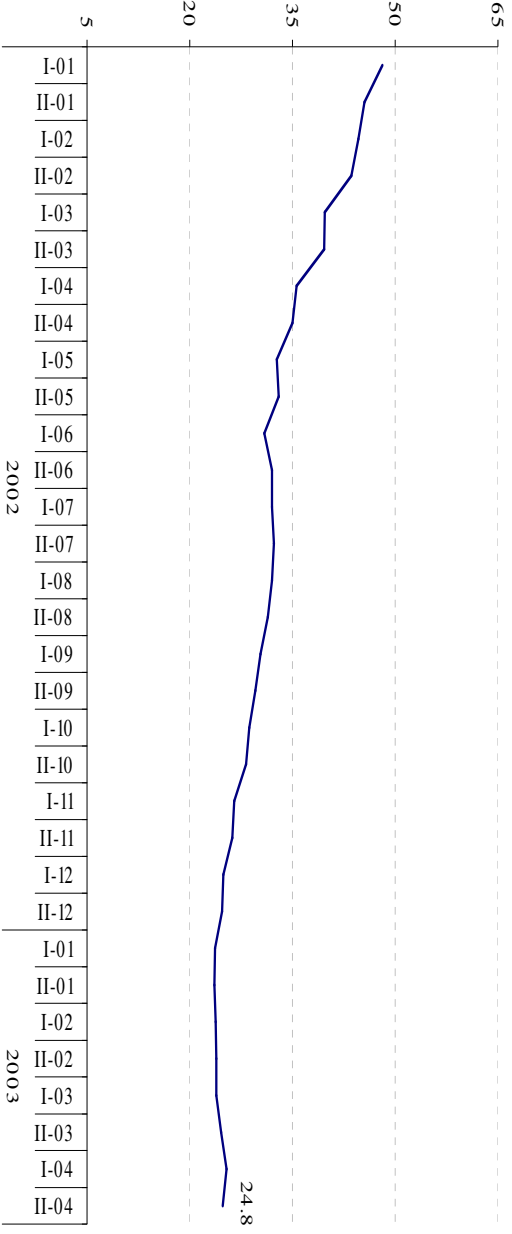
17. Fiyatları daha çok doğa koşullarına bağlı olan, tarım ve gıda gibi, alt sektörler çıkarıldığında, TEFE ve TÜFE enflasyonundaki olumlu gelişmeler daha açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır: Tarım dışı TEFE Mart ayındaki yüzde 35,6 düzeyinden yüzde 32,8'e, gıda dışı TÜFE ise yüzde 29,7'den yüzde 29,3'e gerilemiştir. Maliyet yönlü baskıların ortadan kalktığı ve kısa dönemde iç talepte de belirgin bir canlanma olmayacağı göz önüne alındığında, önümüzdeki aylarda gıda ve tarım dışı enflasyon oranlarındaki düşüşün devam etmesi beklenmektedir. Ayrıca, Şubat ve Mart aylarında yıllık enflasyon oranlarındaki yükselişte katkısı olan baz etkisinin Haziran ayından itibaren kısmen azalmasıyla önümüzdeki aylarda yıllık enflasyonda belirgin bir düşüş görülebilecektir.

18. Sonuç olarak, enflasyonda olumlu gelişmeler gözlenmesine rağmen, yıl sonu enflasyon hedefine ulaşabilmesi için, mali disiplinin tavizsiz sürdürülmesi, kamu fiyat ayarlamaları ve gelirler politikalarının hedeflenen enflasyonla uyumlu bir şekilde devam etmesi, yapısal reformların kararlılıkla uygulanması ve bekleyişlerin iyi yönetilerek mali piyasalardaki dalgalanmaların en aza indirgenmesi olmazsa olmaz koşullar olarak ortaya çıkmaktadır.

Grafik 5: TCMB Beklentisi Anketine Göre Enflasyon Bekleþileri
Yıl Sonu Enflasyon Bekleþileri ve Enflasyon Hedefi: 2002-2003

Gelecek 12 Aya İliþkin Enflasyon Bekleþileri

Kaynak: TCMB Beklentisi Anketi